

อาหารสมอง

วีรกร ศรีเศศ

ผ้าบาติกมรดกวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย

UNESCO เพิ่งประกาศเมื่อเร็วๆ นี้ว่า ผ้าบาติก (Batik) เป็นมรดกทางวัฒนธรรมชนิดที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ของอินโดนีเซีย การประกาศเช่นนี้เป็นความประสงค์ที่อาจทำให้เกิดผลร้ายได้โดยไม่ตั้งใจ

ผ้าบาติกคือผ้าที่ผลิตโดยใช้ขี้ผึ้งระบายลงบนผืนผ้าในบริเวณที่ไม่ต้องการให้สีจับเมื่อนำไปย้อม เมื่อทำหลายครั้งเข้าก็เกิดเป็นลายต่างๆ ที่งดงาม พวกเรารู้จักและเห็นผ้าบาติกกันจนชินตา เพราะในบ้านเราทางใต้ก็ทำกันมานาน เช่นเดียวกับที่ทำกันในพม่า อินเดีย มาเลเซีย ศรีลังกา อียิปต์ ฯลฯ

เมื่ออ่านข่าวแล้วก็งงเหมือนกันว่าอินโดนีเซียเป็นเจ้าของมรดกชิ้นนี้ได้อย่างไร ถึงแม้ว่าคำว่า Batik มาจากภาษาชวา แปลว่า Tattoo หรือ การสัก เนื่องจากต้องใช้เข็มสักลงไปบนผ้าในสมัยก่อนเพื่อสร้างลาย คำว่า Batik ปรากฏในบริบทนี้ในเอ็นไอซีโคลัมเบีย เป็นครั้งแรกใน ค.ศ.1880

เขื่อกันว่าจุดกำเนิดของบาติกคือ ตะวันออกกลางและหรืออินเดีย เมื่อ 2000 ปีก่อน และมาถึงบริเวณหมู่เกาะอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ หรือแม้กระทั่งตอนใต้ของไทย เมื่อประมาณ 1,500 ปีก่อน และพัฒนาขึ้นมาอีกโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

UNESCO คงตั้งใจดีที่จะให้ "เจ้าของมรดก" เพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นอย่างจริงจัง โดยผู้ที่ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าของ โดยไม่ได้ตัดสินพิจารณาผลิตโดยประเทศอื่น แต่หาว่าไม่อาจทำให้ความขัดแย้งระหว่างอินโดนีเซียผู้ได้รับ "มรดก" และมาเลเซียรุนแรงขึ้น

ในทศวรรษ 1960 สองประเทศนี้มีข้อขัดแย้งกันหนัก ดังที่อินโดนีเซียประกาศเรียกร้องว่านโยบายเผชิญหน้า (confrontation) สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการแย่งดินแดนกัน โดยเฉพาะเกาะบอร์เนียว (ในทศวรรษ 1970 อินโดนีเซียก็บุกยึดเกาะ Timor เสียเลย) เมื่อ ASEAN เป็นรูปร่างขึ้น และประธานาธิบดีซูการ์โนผู้ปลุกนโยบายนี้ หมดอำนาจลง ความสับสนฉันทก็เกิดขึ้น และมากระทบกระทั่งกันอีกในรอบสองปีที่ผ่านมาในหลายเรื่องก่อนที่จะเกิดกรณี "มรดกบาติก"

การไม่ลงรอยกันรอบนี้ดูอินโดนีเซียจะเป็นผู้รุกเป็นส่วนใหญ่ ในตอนต้นปี 2007 รัฐบาลมาเลเซียใช้เพลงพื้นเมืองชื่อ Rasa Sayange ในการรณรงค์การท่องเที่ยวครั้งใหญ่ แต่คนอินโดนีเซียไม่พอใจและบอกว่ามันเป็นเพลงของเขา จนมีการออกมาประท้วงสถานทูตมาเลเซียกันวุ่นวาย คนอินโดนีเซียถูกปลุกให้โกรธแค้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน มีการจะฟ้องร้องกันทางกฎหมาย จนในปลายปี 2007 มาเลเซียก็ยอมออกมายอมขอโทษ ไม่เอาเพลงนี้มาใช้และถูกบังคับให้ถอนภาพส่วนที่เป็นการร้ายร้ายด้วยเพราะคนอินโดนีเซียบอกอีกว่าเป็น

ของเขา

สำหรับเพลงนี้ ผมรู้จักและร้องได้ด้วย เพราะเป็นเพลงของลูกเสือประเทศมลายู (ตอนนั้นยังไม่เป็นมาเลเซีย) ลูกเสือไทยที่ไปร่วมพักแรมฉลองลูกเสือไทยครบรอบ 50 ปี ที่สวนลุมพินีบ้านเราน่าจะจำกันได้ (อีกไม่กี่ปีลูกเสือไทยจะฉลองครบ 100 ปี หากใครบวกลบเลขแล้วก็จะรู้ว่าพวกไปชุมนุมครั้งนั้นปัจจุบันอายุเท่าใดกัน) ผมรู้สึกประหลาดใจเหมือนกันว่าเป็นเพลงอินโดนีเซีย ผมอาจผิดเพราะภาษามาเลย์และ Bahasa Indonesia หรือภาษาอินโดนีเซียมันคล้ายกัน

เมื่อกลางเดือนพฤษภาคมปีนี้เรื่องของกองทัพเรือมาเลเซียหลงเข้าไปในน่านน้ำที่กำลังมีเรื่องแย่งดินแดนกันตรงบริเวณที่เรียกว่า Ambalat ซึ่งเป็นแหล่งน้ำมันใหญ่ จนเกิดความระแวงขึ้น อีกไม่นานต่อมาก็มีเรื่องที่สาวงามอินโดนีเซียอายุไม่ถึงยี่สิบบอกว่าแต่งงานกับลูกชายของสุลต่านรัฐหนึ่ง และถูกข่มขืนจนไม่ได้ต้องหนีออกมา เรื่องนี้ทำให้ความรู้สึกของคนอินโดนีเซียระอุขึ้นอีก และสักพักก็มีข่าวเรื่องการละเมิดสิทธิของแม่บ้านอินโดนีเซียที่ไปทำงานในมาเลเซีย

ความร้าวฉานรุนแรงขึ้นถึงระดับที่รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศต้องออกมายืนยันร่วมกันว่าจะไม่รပ်พุงกันเด็ดขาด แต่อุณหภูมิเย็นลงได้ไม่กี่อาทิตย์ก็ร้อนรุ่มขึ้นมาอีกเมื่อมีภาพพระบารมีในโทรทัศน์โปรโมตการท่องเที่ยวมาเลเซียในช่อง Discovery Channel คนอินโดนีเซียกล่าวหาว่าพระบารมีที่มาจากเกาะบาหลี และมาเลเซียก็ขอโทษอีก

เมื่อ UNESCO ประกาศให้ผ้าบาติกเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย ก็ทำให้อุณหภูมิด้านอินโดนีเซียเย็นลง แต่ฝั่งมาเลเซียนั้นผู้คนไม่แสดงออกโจ่งแจ้งว่าไม่พอใจแต่อารมณ์ก็อาจประทุขึ้นได้ในเวลาต่อไป

สองประเทศมุสลิมนี้มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน แต่มีจำนวนประชากรที่แตกต่างกันประมาณ 10 เท่า (อินโดนีเซียมีประชากร 250 ล้านคน เป็นประชาธิปไตยใหญ่อันดับ 3 ของโลกถัดจากอินเดีย 1,000 ล้านคน สหรัฐอเมริกา 300 ล้านคน) ฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรโดย

เฉลี่ยก็แตกต่างกันมาก จนอาจเป็นสาเหตุของความไม่ชอบหน้ากันก็เป็นได้

คนอินโดนีเซียระแวงว่าประเทศตนเองซึ่งมีฐานะเศรษฐกิจของประชากรดีอยู่แล้วจะถูกเอาเปรียบ จะถูกมาเลเซียจับล้นทรัพย์สินเอาไปทิ้งๆ ที่หากดูขนาดของเศรษฐกิจและอำนาจทางทหารแล้วเปรียบเทียบกันแทบไม่ได้เลย ความระแวงไม่ชอบกันมีมากถึงกับมีการเรียกประเทศ Malaysia ว่า Maling-sia ซึ่ง Maling แปลว่า โจร ในภาษาอินโดนีเซีย ผู้ที่เล่นคำและปลุกปั่นเช่นนี้ได้เดาว่าคงไม่ใช่ใครนอกจากสื่อซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อความคิดของคนในชาติ

การมอบ "มรดกวัฒนธรรม" ของ UNESCO กันเช่นนี้ทำให้นักถึงมวยไทย นวดแผนไทย ไหมไทย ผัดไทย น้ำพริกกะปิ ข้าวคลุกกะปิ ขนมหุ้นหน้ายา ฯลฯ ว่าจะกลายเป็นมรดกของคนอื่นได้ไหม หากเขาไปดิ้นรนผลักดันก่อนเรา แต่เมื่อคิดอีกทีก็รู้สึกขำเพราะโดยแท้จริงแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นมรดกของมนุษยชาติที่ไม่มีเจ้าของ

น้ำจิ้มอาหารสมอง

What I have done will endure,
not what I have said or written.
การทำของข้าพเจ้าจะคงอยู่ต่อไป
ทำใช้คำพูดหรือข้อเขียนของข้าพเจ้าไม่
มหาตมา คานธี
(แปลโดย กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย)

เพราะพิสูจน์ไม่ได้ว่าใครเป็นเจ้าของ คนสมัยก่อนผู้คนไม่มีหนังสือเดินทาง ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ไม่มีพรมแดนชัดเจน เดินทางข้ามกันไปมา พร้อมกับเอาวัฒนธรรมต่างๆ ติดตัวไปแบบกันอย่างใดไม่รู้ว่าจะใครเป็นเจ้าของ

อย่างไรก็ดี ถ้าคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติอย่างเห็นแก่ตัว (ต้องนึกถึงเช่นนี้เพราะคนชาติอื่นๆ เขาก็นึกกันทั้งนั้น ถ้าเรา "เป็นคนไทยใจดีไม่มีใจแสบหวง จนหลายปีเลยล่วง จนรู้ในทรวงไอ้ออกเรา" ในที่สุดลูกหลานเราก็จะไม่ทำอะไรเหลือ) โดยไม่ต้องอยู่กับความคิดในเรื่องความเป็นสากลของวัฒนธรรมแล้ว เราก็ต้องริบดูแลผลประโยชน์ของชาติอย่างเห็นแก่ตัวที่

ปัจจุบันผู้ปุ่กับเกาหลีกำลังแย่งกันเป็นเจ้าของกิมจิ ต่างฝ่ายต่างผลิตออกสู่ตลาดโลกเหมือนเป็นเจ้าของ ต่อไปเราอาจเห็นอินเดีย บังกลาเทศ ปากีสถาน แย่งกันเป็นเจ้าของ "จาปาตี" หรือไทยลาว เขมร อาจแย่งกันเป็นเจ้าของปลาร้า ฯลฯ ไม่รู้เหมือนกันว่าเมื่อมาถึงตอนนั้นแล้ว UNESCO จะตัดสินอย่างไร ●

เรื่องเกี้ยวอาหารสมอง

ข้อเสนอข้อมูลนี้อาจไม่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตมากนัก แต่ถ้าทราบแล้วก็สนุกดีเหมือนกันบนแผ่นเล่น Bingo ที่มี 90 ช่อง มีถึง 44 ลานหนทางที่จะทำให้อ่าน "B-I-N-G-O" ได้ Don Quixote De La Mancha แต่งโดย Miguel De Cervantes Saavedra เป็นหนังสือที่มีการแปลเป็นภาษาต่างๆ มากถัดจากพระคัมภีร์ไบเบิล Mozart โด่งดังในปัจจุบัน แต่เมื่อตอนเขาตายพิธิแห่งศพจากโบสถ์ไปยังที่ฝังศพนั้น มีเพียงคนเดียวที่เดินร่วมไปในพิธิ

เมื่อตอนเป็นเด็ก Leonardo da Vinci เขียนรูปสัตว์ประหลาดน่ากลัวติดที่กระจกเพื่อหลอกพ่อของเขาเล่น ภาพนั้นเหมือนมากจนพ่อเขาเริ่มจะลงมือจัดการกับสัตว์ประหลาดนี้ เขาต้องรีบอกรับว่าเป็นภาพเขียนของเขาเอง หลังจากนั้น พ่อก็พาเขาไปเข้าเรียนวิชาศิลปะอย่างไม่รีรอ

โดยเฉลี่ยสมองของผู้หญิงมีน้ำหนักเป็นร้อยละ 2.5 ของน้ำหนักตัว สำหรับชายนั้น ตัวเลขคือร้อยละ 2 (อาจด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้ชายชอบใช้อวัยวะอื่นมากกว่าใช้สมองในการตัดสินชะตาชีวิตของตนเอง)

มันสมองชายมีขนาดลดลง หรือฝ่อในอัตราที่เร็วกว่าอัตราของหญิง สำหรับมนุษย์แต่ละคนบนโลก มีแมลงเป็นเพื่อนประมาณ 200 ล้านตัว

มีประมาณการว่าใน 500,000 ปีที่ผ่านมาจะมีมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาและตายไปแล้วประมาณ 7,400 ล้านคน (ประชากรโลกปัจจุบันประมาณ 6,700 ล้านคน)